

Pohjoismainen ympäristömerkki

Voiteluöljyt

**Myöntämisperusteet
6.10.2000 / 31.12.2012**

Versio 4.6

Käännös norjankielisestä asiakirjasta: "Miljømerking av Smøreoljer".
Ristiriitatapauksissa pätee alkuperäinen teksti.

Pohjoismainen ympäristömerkintä

Pohjoismainen Ministerineuvosto päätti marraskuussa 1989 perustaa vapaaehtoisen ja positiivisen ympäristömerkintäjärjestelmän Pohjoismaihin. Pohjoismaiden kansalliset ympäristömerkintä-organisaatiot huolehtivat merkintäjärjestelmästä. Toimintaa koordinoi ja valvoo Pohjoismainen Ympäristömerkintälautakunta, joka mm. valitsee hyödykeryhmät ohjelmaan sekä vahvistaa myöntämisperusteet.

Ympäristömerkinnän tavoitteena on opastaa kuluttajia, jotta he voivat halutessaan valita markkinoilla olevasta runsaasta tavaravalikoimasta ympäristöä vähiten kuormittavia tuotteita. Tavoitteena on myös ohjata sellaista tuotekehitystä, joka ottaa taloudellisten ja laadullisten seikkojen ohella huomioon myös ympäristö- näkökohdat.

Pohjoismainen ympäristömerkintä on sitoutunut ympäristömerkintätyössään seuraamaan ISO 14024 standardia "Ympäristömerkintä ja ympäristöselosteet - Yleiset periaatteet". Työryhmän valinta sekä ympäristö- ja toimivuusvaatimukset ovat periaatteiltaan, käytännöiltään ja vaatimuksiltaan yhtäpitäviä standardin kanssa. ISO 14024 määrittelee vaatimuksia mm. sille, että kriteerien tulee olla objektiivisia ja perusteltuja, menetelmien tulee olla todennettavia ja lisäksi intressiryhmillä tulee olla mahdollisuus osallistua työskentelyyn ja heidän mielipiteitään tulee kuulla.

Myöntämisperusteiden laadintatyössä arvioidaan tuoteryhmän ympäristövaikutukset valmistus-, jakelu-, käyttö- ja poistovaiheessa. Kaikille tuotteille, jotka täyttävät tuoteryhmän merkintävaatimukset, voidaan hakemuksen perusteella myöntää ympäristömerkin käyttö-oikeus. Ympäristömerkkiä voidaan käyttää myöntämisperusteiden voimassaoloaikana, joka tavallisesti on 2-3 vuotta. Ympäristömerkintäjärjestelmä rahoittaa toimintaansa ympäristö-merkin käytöstä perittävillä hakemus- ja vuosimaksuilla.

Islanti:

Norræn Umhverfismerking á
Islandi, Umhverfisstornun
Suðurlandsbraut 24
IS-108 REYKJAVÍK
☎ +354 591 2000
fax +354 591 2020
www.svanurinn.is
sähköposti: svanurinn@ust.is

Norja:

Miljømerking
Tordenskioldsgate 6 B
N-0160 OSLO
☎ +47 24 14 46 00
fax +47 24 14 46 01
www.ecolabel.no
sähköposti: info@ecolabel.no

Ruotsi:

Miljömärkning Sverige AB
S- 118 80 STOCKHOLM
☎ +46 8 55 55 24 00
fax +46 8 55 55 24 01
www.ecolabel.se
sähköposti: svanen@ecolabel.se

Suomi:

Ympäristömerkintä
PL 489
FIN-00101 HELSINKI
☎ +358 424 2811
fax +358 9 1499 3320
www.ymparistomerkki.fi
sähköposti: joutsen@motiva.fi

Tanska:

Miljømærkning Danmark
Dansk Standard
Kollegievej 6
DK-2920 CHARLOTTENLUND
☎ +45 72 300 450
fax +45 72 300 451
www.ecolabel.dk
sähköposti: info@ecolabel.dk

Voiteluöljyjen ympäristömerkintä

002/4.6 – 11.5.2011

Sisällysluettelo

	sivu
1. Yhteenveto	1
2. Tuoteryhmän määrittely	2
3. Markkinakatsaus	2
4. Voiteluöljyjen ympäristövaikutukset	3
5. Ympäristömerkintävaatimukset	4
5.1 Yleiset vaatimukset	4
5.2 Pakkausvaatimukset	5
5.3 Tekniset toimintavaatimukset	5
5.4 Yhteenveto ympäristölle vaarallisten aineiden vaatimuksista (kaikki voiteluöljyt)	5
5.5 Jätteenkäsittelyn vaatimukset	8
6. Muut vaatimukset	9
6.1 Viranomaisten asettamat turvallisuus-, työympäristö- ja ympäristövaatimukset	9
6.2 Ympäristönsuojelu ja laadunvarmistus	9
6.3 Markkinointi	10
7. Analyysimenetelmät ja valvonta	10
7.1 Analyysilaboratorion vaatimukset	10
7.2 Testimenetelmät	11
8. Dokumentaatio	12
9. Rekisteröinti	13
10. Ympäristömerkin ulkoasu	13
11. Myöntämisperusteiden voimassaoloaika	14
12. Tulevat myöntämisperusteet	14

Liite 1 Ympäristömerkittyjen tuotteiden markkinointi

1. Yhteenveto

Voiteluöljyjen tuoteryhmä sisältää vaatimukset ketjuöljyille, muottiöljyille, hydraulioöljyille, kaksitahtiöljyille, voitelurasvoille, metallintyöstönesteille ja vaihteistoöljyille.

Myöntämisperusteiden vaatimukset kohdistuvat niihin voiteluöljyjen terveydelle ja ympäristölle vaikuttaviin tekijöihin, joihin voidaan vaikuttaa ja joita voidaan parantaa. Myöntämisperusteiden vaatimuksissa painotetaan kolmea tekijää:

- Tuotteen vaikutus ympäristöön ja terveyteen
- Tuotteen pakkaus
- Tekninen toimintavaatimus

Myöntämisperusteiden vaatimusten valmistelussa on pääpaino asetettu tuotteille, jotka voivat vaikuttaa haitallisesti ympäristöön tavanomaisen käytön aikana tai ennakoimattomien vuotojen tai muiden onnettomuuksien yhteydessä.

Vaatimukset suosivat tuotteita, jotka on valmistettu uusiutuvista luonnonvaroista tai uudelleenraffinoidusta öljystä. Uudelleenraffinoitua öljyä käytettäessä arvioidaan kierrätetyn öljyn tärkeyttä. Samalla mineraaliöljyä säästetään muihin, tärkeämpiin käyttötarkoituksiin. Uudelleenraffinoitun öljyn on täytettävä samat terveys- ja ympäristövaatimukset kuin muidenkin perusöljyjen.

Vähimmäismäärävaatimus on asetettu ketjuöljyille, muottiöljyille, hydraulioöljyille, voitelurasvoille ja kaksitahtiöljyille, tuotteiden tulee sisältää eläinpohjaisia, meribiologisia- tai kasvipohjaisia uudistuvia luonnonvaroja. Myös perusöljyn ja lisäaineiden ympäristölle haitallisten ainesosien pitoisuus on rajattu.

Metallintyöstönesteissä ja vaihteistoöljyissä voidaan käyttää joko uudistuvia luonnonvaroja tai uudelleenraffinoitua öljyä. Metallintyöstönesteiden perusöljyn ja lisäaineiden ympäristölle haitallisten aineosien vaatimus on tiukka.

Vaihteistoöljyn perusöljylle ja lisäaineille ei ole rajattu ympäristölle haitallisten aineosien määrää. Tämä johtuu siitä, että ei ole mahdollista valmistaa tekniset toimintavaatimukset täyttävää tuotetta, jos perinteisiä ympäristölle haitallisten aineiden määrittämiseen käytettyjä vaatimuksia kuten toksisuus, hajoavuus ja kertyvyys käytetään. Vaihteistoöljyjä käytetään suhteessa muihin voiteluöljyihin niin suurina määrinä, joten ympäristöä säästävä vaikutus voidaan saavuttaa suosimalla uudistuvia luonnonvaroja tai uudelleenraffinoitua öljyä.

2. Tuoteryhmän määrittely

Tuoteryhmä käsittää voitelu- ja paineensiirto-ominaisuuksilla varustetut voiteluöljyt. Tuoteryhmään kuuluvat ketjuöljy, muottiöljy, hydraulioöljy, kaksitahtiöljy, voitelurasva, metallintyöstöneste ja vaihteistoöljy.

Voiteluöljyjen yleisimmät ainesosat ovat:

Perusöljy:

Voiteluöljyjen perusöljynä käytetään raakaöljyä, valkoöljyä, pitkälle raffinoitua mineraaliöljyä, synteettistä öljyä, synteettisiä estereitä, polyalfaolefiineja, diestereitä, polyoliestereitä, alkyloituja aromaatteja, polyalkyyiliglykoleja, fosfaattiestereitä, kasviöljyjä, eläinperäisiä öljyjä, uudelleen raffinoitua mineraaliöljyä tai edellä mainittujen öljyjen sekoituksia.

Lisäaineet:

Voiteluöljyissä tarvitaan lisäaineita parantamaan perusöljyn toimintaa ja korvaamaan perusöljyn puutteita. Lisäaineita käytetään mm. kitkanestoon, metallipinnan suojaukseen, lämmönsiirtoon, kulumisenestoon ja vieraiden aineiden erotukseen/suspensioon. Lisäaineet voidaan jaotella niiden toiminnan mukaan hapetuksenestoaineiksi, dispergointiaineiksi, neutralointiaineiksi, jäähmepistettä alentaviksi aineiksi, viskositeetin parannusaineiksi, kitkan tasaajiksi ja vaahdonestoaineiksi.

Jokaisessa lisäaineluokassa on olemassa yksi tai useampi kemikaali, joiden avulla haluttu toiminto saavutetaan, toiminnot voidaan saavuttaa erilaisten fysikaalis-kemiallisten tapahtumien tuloksena.

3. Markkinakatsaus

Voiteluöljyn kokonaismarkkinat ovat Pohjoismaissa seuraavat:

Maa	Myydyn voiteluöljyn määrä 1998
Norja	n. 100.000 m ³
Ruotsi	n. 175.500 m ³
Suomi	n. 96.000 m ³
Tanska	n. 83.000 m ³
Islanti	n. 6.800 m ³

4. Voiteluöljyjen ympäristövaikutukset

Pohjoismaisen ympäristömerkinnän tavoitteita on ohjata kuluttajia valitsemaan vähiten ympäristöä ja terveyttä kuormittavia tuotteita. Tuotteiden aiheuttamaan kuormitukseen lasketaan koko tuotteen elinkaari, tuotekehityksestä jätteeksi tai kierrätykseen.

Pohjoismaissa käytetään paljon erityyppisiä voiteluöljyjä. Perinteiset voiteluöljyt, jotka usein pohjautuvat raakaöljyyn, voivat olla haitallisia sekä ympäristölle että käyttäjälle, sillä voiteluöljyjen biohajoavuus on yleensä hidasta ja ne voivat sisältää aineita, jotka saattavat aiheuttaa haittaa terveydelle tai ympäristölle. Muut voiteluöljyt kuten kasviöljyt ovat luonnossa helpommin hajoavia ja ovat näin ollen terveydelle ja ympäristölle vähemmän haitallisia.

Voiteluöljyt voivat joutua maahan ja veteen. Siksi on tärkeää, että ne sisältävät helposti biohajoavia ainesosia, ovat vesieliöstölle vähän myrkyllisiä eivätkä ole biokertyviä, jolloin tuote aiheuttaa mahdollisimman vähän vahinkoa joutuessaan ympäristöön tai viemäreihin.

Käyttäjät voivat joutua suoraan kosketukseen voiteluöljyjen kanssa esimerkiksi autonkorjauksen, öljynvaihdon ja erilaisten teollisuusprosessien yhteydessä. Tiettyjen prosessien kuten esim. metallintyöstön yhteydessä tuotteet voivat muodostaa öljysumua, joka voi erityisesti sisätiloissa aiheuttaa terveysongelmia. Tämä merkitsee, että myös tuotteissa esiintyville terveydelle haitallisille aineosille on asetettava vaatimuksia.

Myöntämisperusteiden pääpaino on asetettu tuotteiden toimivuudelle. Ympäristölle haitallisten aineosien suurempaa osuutta yksittäisissä tuotteissa voidaan perustella sillä, että kyseiset ainesosat takaavat tuotteille paremman toimivuuden. Ympäristölle vaarallisten aineiden vaatimusta laadittaessa on huomioitu, että joidenkin haitallisten aineiden käytön salliminen puolestaan voi vähentää muiden haitallisten aineiden määrää tuotteessa.

Myöntämisperusteiden vaatimukset on kohdistettu tuotteille, jotka voivat normaalin käytön yhteydessä tai ennakoimattomien vuotojen tai muiden onnettomuuksien yhteydessä vaikuttaa haitallisesti ympäristöön.

Myöntämisperusteissa suositaan uusiutuvista luonnonvaroista (eläin- tai kasviperäisistä lähteistä) tai uudelleenraffinoidusta öljystä valmistettuja voiteluöljyjä. Uudelleenraffinoitua öljyä käytettäessä arvioidaan kierrätetyn öljyn tärkeyttä. Samalla raakaöljyä säästetään tärkeämpiin käyttötarkoituksiin. Uudelleenraffinoitun öljyn on kuitenkin täytettävä samat terveys- ja ympäristövaatimukset kuin muidenkin perusöljyjen. Tällaisia uudelleenraffinoituja öljyjä, jotka täyttäisivät myöntämisperusteiden vaatimukset on tuskin saatavilla, mutta kriteerien toivotaan vaikuttavan sellaisten öljylaatujen kehitykseen.

Joutsenmerkitty vaihteistoöljy voi perustua joko uudistuvista luonnonvaroista valmistettuun perusöljyyn tai uudelleenraffinoituun öljyyn, sen täyttäessä kriteerissä esitetyt ympäristölle ja terveydelle haitallisten aineiden vaatimukset.

Voiteluöljyt voidaan jaotella kolmeen pääryhmään:

- Öljyt, joita käytetään avoimessa systeemissä. Tällöin mahdollisuus siihen, että öljy päätyy luontoon on suuri (esim. ketjuöljy, muottiöljy, kaksitahtiöljy ja voitelurasva).
- Öljyt, joita käytetään puoliavoimessa systeemissä. Tällöin on tilapäisesti mahdollista, että öljy päätyy luontoon esimerkiksi vuotojen yhteydessä. Tyypillisin esimerkki on hydraulikkaöljyt. Myös metallintyöstönesteet voidaan laskea tähän ryhmään, koska ne usein kerätään käytön jälkeen, puhdistetaan ja kierrätetään.
- Öljyt, joita käytetään suljetussa systeemissä. Poisto tapahtuu ainoastaan laitteiston puhdistuksen yhteydessä. Tähän ryhmään lasketaan vaihteistoöljyt.

5. Ympäristömerkintävaatimukset

Voiteluöljyjen myöntämisperusteet on laadittu neljän päätavoitteen perusteella:

Tuotteiden

1. ympäristölle tai terveydelle aiheuttamat haittavaikutukset tulisi olla mahdollisimman pienet
2. tulisi toimia tyydyttävästi
3. tulisi sisältää uusiutuvia luonnonvaroja niin paljon kuin on mahdollista.

Yksittäisten aineiden/tuotteeseen sisältyvien aineosien

4. ympäristölle tai terveydelle aiheuttamat haittavaikutukset tulisi olla mahdollisimman pienet, mutta samalla niiden tulisi täyttää tarpeelliset toimintavaatimukset.

Tuotteen on täytettävä kaikki kappaleissa 5 ja 6 esitetyt vaatimukset, jotta sille voidaan myöntää ympäristömerkki.

5.1 Yleiset vaatimukset

Tuote ei saa luokittua ympäristölle vaaralliseksi varoitusmerkillä "N" EU:n direktiivin 99/45/EEC mukaisesti.

Tuote ei saa luokittua säädösten¹ perusteella missään pohjoismaassa terveydelle vaaralliseksi, syttyväksi tai räjähtäväksi.

Poikkeus: Aerosolituotteet ja niiden täyttöpakkaukset, jotka luokitellaan "syttyviksi" R10 lausekkeella, ilman symbolia (liekki).

¹ EU:n vaarallisten aineiden luokittelua koskeva direktiivi ja seosdirektiivi (67/548/ETY ja 88/379/ETY sekä niiden voimassaolevat muutokset) sekä kussakin pohjoismaassa voimassa olevat erityismääräykset ja aineluettelot.

Dokumentaatiovaatimukset:

- a) Täydellinen resepti, jossa on yksiselitteisesti ilmoitettu kaikki kemialliset yhdisteet, niiden nimi, mahdollinen CAS-numero ja pitoisuus tuotteessa.
- b) Tuotetta koskeva 16-kohtainen käyttöturvallisuustiedote, jonka on oltava voimassa olevien kansallisten määräysten mukainen siinä maassa, jossa ympäristömerkin käyttöoikeutta haetaan. Käyttöturvallisuustiedote saa olla enintään kolme vuotta vanha.
- c) Tuotteen kunkin ainesosan 16-kohtainen käyttöturvallisuustiedote, joka on laadittu valmistusmaan voimassa olevien kansallisten määräysten mukaisesti. Käyttöturvallisuustiedote saa olla enintään kolme vuotta vanha.
- d) Tuotteet ympäristöluokitukseen tarvittavat tiedot (akuutti myrkyllisyys vesieliöille, biologinen hajonavuus ja kertyvyys), jos tiedot eivät ilmene käyttöturvallisuustiedotteesta.
- e) Vakuutus siitä, että tuotetta ei ole muissa pohjoismaissa luokiteltu kiellettyihin vaaraluokkiin.

5.2 Pakkausvaatimukset

Tuotteen pakkaus (korkki ja etiketit mukaan lukien) ei saa sisältää halogenoituja muoveja. Muoviosat tulee merkitä standardin DIN 6120 tai muiden vastaavien merkintäjärjestelmien mukaan. Pakkaukset, joiden koko on viisi litraa tai alle on muotoiltava siten, että öljyä jää mahdollisimman vähän jäljelle pakkaukseen.

Dokumentaatiovaatimukset:

- a) Hakijan vahvistus pakkaukseen käytetyistä materiaaleista sekä etiketistä.
- b) Näyte pakkauksesta, josta näkyy materiaalin merkintä DIN 6120 tai vastaavan merkintäjärjestelmän mukaisesti.
- c) Selvitys, miten pakkauksen muotoilussa on otettu huomioon se, että öljyä jää mahdollisimman vähän pakkaukseen. Vaatimus koskee vain pakkauksista, joiden koko on 5 litraa tai sen alle.

5.3 Tekniset toimintavaatimukset

Ympäristömerkittyjen voiteluöljyjen tulee läpäistä ISO-, DIN-, API-, ASTM-standardissa tai kansallisessa standardissa tai niitä vastaavassa menetelmässä esitetty toimintavaatimus.

Dokumentaatiovaatimukset:

- a) Valmistajan vahvistus siitä, että tuote läpäisee jonkun yllä mainitun standardin mukaisen toimintavaatimustestin.
- b) Testiraportti

5.4 Yhteenveto ympäristölle vaarallisten aineiden vaatimuksista (kaikki voiteluöljyt)

Yhteenveto ympäristölle vaarallisten aineiden vaatimuksista voiteluöljytyypeittäin on esitetty tämän kappaleen jälkeen olevassa taulukossa. Täydellinen kuvaus vaatimuksista on kappaleissa 5.4.1-5.4.4.

	Uudistuvista luonnonvaroista peräisin olevien raaka-aineiden määrä	Uudelleen-raffinoidun öljyn määrä tuotteessa	Perusöljy, joka merkitään R50, R51/53, R52/53, R53	Lisäaineet, jotka merkitään R50 tai R50/53	Lisäaineet, jotka merkitään R51/53	Lisäaineet, jotka merkitään R52/53 tai R53
Ketjuöljy	min 85%	Ei vaatimusta	0,0%	max 1,0%	max 1,0%	max 3,0%
Muottiöljy	min 85%	Ei vaatimusta	0,0%	max 1,0%	max 1,0%	max 3,0%
Hydrauliöljy	min 65%	Ei vaatimusta	0,0%	max 2,0%	max 1,0%	max 3,0%
Voitelurasva	min 65%	Ei vaatimusta	0,0%	max 1,0%	max 1,0%	max 2,0% ²
Kaksitahtiöljy	min 50%	Ei vaatimusta	0,0%	max 1,0%	max 1,0%	max 15%
Metallintyöstöneste ³	min 65% or	Min 65%	0,0%	max 2,0%	max 2,0%	max 5,0%
Vaihteistoöljy	min 65% or	Min 65%	Ei vaatimusta	Ei vaatimusta	Ei vaatimusta	Ei vaatimusta

5.4.1 Uusiutuvien raaka-aineiden vaatimukset

Tuotteen täytyy sisältää uusiutuvia raaka-aineita (eläin- tai kasviperäisiä) vähintään seuraavasti:

Ketjuöljy	min 85%
Muottiöljy	min 85%
Hydrauliöljy	min 65%
Voitelurasva	min 65%
Kaksitahtiöljy	min 50%
Metallintyöstöneste	min 65%, tai katso 5.4.2
Vaihteistoöljy	min 65%, tai katso 5.4.2

Dokumentaatiovaatimus:

a) Vahvistus käytetyn perusöljyn alkuperästä ja sen pitoisuudesta.

² Sakeuttamisaineita sallitaan korkeintaan 15%

³ Käyttöä varten veteen sekoitettavien metallintyöstönesteiden osalta tulee tiivistetyn tuotteen (vesi vähennettynä) täyttää ympäristömerkinnän myöntämisperusteiden vaatimukset. Dokumentaationa on esitettävä miten tuotetta käytetään sekä mahdollinen laimennussuhde.

5.4.2 Uudelleenraffinoitun öljyn vaatimukset

Uudelleenraffinoitua perusöljyä voidaan käyttää vaihtoehtoisesti täyttämään uusiutuville raaka-aineille asetettu kappaleen 5.4.1 vaatimus.

Tuotteen on vaihtoehtoisesti sisällettävä uudelleenraffinoitua perusöljyä:

Metallintyöstöneste	min 65%
Vaihteistoöljy	min 65%

Dokumentaatiovaatimus:

a) Vahvistus käytetyn perusöljyn alkuperästä ja sen pitoisuudesta.

5.4.3 Perusöljyn ympäristövaatimukset

Tuote ei saa sisältää perusöljyä (puhtaus 98%), joka Islannissa, Norjassa, Ruotsissa, Suomessa, Tanskassa voimassa olevien säädösten tai EU:n direktiivin 67/548/EEC (muutoksineen) mukaan luokitellaan ympäristölle vaaralliseksi R-lausekkeilla R50, R50/53, R51/53, R52/53 tai R53 tai joka luokitellaan syöpää aiheuttavaksi.

Perusöljyn (puhtaus 98%) on oltava helposti hajoava OECD 301 B tai F tai vastaavan menetelmän mukaan määritettynä. Hajoavuustulosta ei hyväksytä COD:na laskettuna.

Vesieliötöksisyys määritetään OECD 201 tai 202 tai vastaavan menetelmän mukaisesti. Kalatöksisyustestiä (OECD 203) ei vaadita koska levä ja Daphnia on havaittu herkemmiiksi organismeiksi kuin kala.

Dokumentaatiovaatimus:

a) Perusöljyn käyttöturvallisuustiedote, jossa on esitetty ympäristö- ja terveystuokitukset. Myös testitulokset nopeasta hajoavuudesta (OECD 301 B tai F) ja vesieliötöksisyydestä (OECD 201 ja 202).

5.4.4 Lisäaineiden ympäristövaatimukset

Ainesosia, jotka Islannissa, Norjassa, Ruotsissa, Suomessa, Tanskassa voimassa olevien säädösten tai EU:n direktiivin 67/548/EEC (muutoksineen) mukaan luokitellaan ympäristölle vaaralliseksi R-lausekkeilla R50 tai R50/53 voi sisältyä hydraulioöljyihin ja metallintyöstönesteisiin enintään 2% ja ketjuöljyihin, muottiöljyihin, voitelurasvoihin ja kaksitahtiöljyihin enintään 1%.

Ainesosia, jotka Islannissa, Norjassa, Ruotsissa, Suomessa, Tanskassa voimassa olevien säädösten tai EU:n direktiivin 67/548/EEC (muutoksineen) mukaan luokitellaan ympäristölle vaaralliseksi R-lausekkeella R51/53 voi sisältyä ketjuöljyihin, muottiöljyihin, hydraulioöljyihin, voitelurasvoihin ja kaksitahtiöljyihin enintään 1% ja metallintyöstönesteisiin enintään 2%.

Ainesosia, jotka Islannissa, Norjassa, Ruotsissa, Suomessa, Tanskassa voimassa olevien säädösten tai EU:n direktiivin 67/548/EEC (muutoksineen) mukaan luokitellaan ympäristölle vaaralliseksi R-lausekkeilla R52/53 tai R53 voi sisältyä ketjuöljyihin, muottiöljyihin ja hydraulioöljyihin enintään 3%, voitelurasvoihin enintään 17% (15% sakeuttamisaineita ja 2% muita lisäaineita), metallintyöstönesteisiin enintään 5% ja kaksitahtiöljyihin enintään 15%.

Vesieliötöksisyys määritetään OECD 201 tai 202 tai vastaavan menetelmän mukaisesti. Kalatöksisyystestiä (OECD 203) ei vaadita koska levä ja Daphnia on havaittu herkemmiksi organismeiksi kuin kala.

Tuote ei saa sisältää lyhytketjuisia tai keskipitkän ketjun omaavia klooripitoisia paraffiineja, alkyylifenolietoksyyliaatteja eikä muita hormonitoimintaa häiritseviä aineita.

Aerosolituotteet eivät saa sisältää halogeenoituja hiilivetyjä.

Dokumentaatiovaatimukset:

- a) Jokaisesta lisäaineesta tai lisäaineseoksesta käyttöturvallisuustiedote, josta käy ilmi ympäristö- ja terveysluokitukset sekä testitulokset nopeasta hajoavuudesta (OECD 301 B tai F) ja vesieliötöksisyydestä (OECD 201 ja 202). Vesieliötöksisyys voidaan testata koko lisäaineseoksesta, mutta hajoavuustulokset täytyy esittää jokaiselle yksittäiselle lisäaineelle. Vastaavien materiaalien tulosten käyttäminen on sallittua, mutta vastaavuus on perusteltava ja todistettava oikeaksi.
- b) Hakijan on vahvistettava, että tuote ei sisällä lyhytketjuisia tai keskipitkäketjuisia klooripitoisia paraffiineja, alkyylifenolietoksyyliaatteja eikä muita hormonitoimintaa häiritseviä aineita

5.5 Jätteenkäsittelyn vaatimukset

Tuotteen etikettiin on merkittävä seuraava teksti: "Voiteluöljy voi olla terveydelle ja ympäristölle vaarallista, eikä sitä saa päästää jäteveteen, maahan tai purkuvesistöön. Voiteluöljy on toimitettava jäteöljyille hyväksytyyn keräilyjärjestelmään tai ongelmajätelaitokselle."

Dokumentaatiovaatimus:

- a) Kopio tuotteen etiketistä, jossa on maininta jätteenkäsittelystä.

6. Muut vaatimukset

6.1 Viranomaisten asettamat turvallisuus-, työympäristö- ja ympäristövaatimukset

Ympäristömerkin luvanhaltija on vastuussa siitä, että ympäristömerkittyjen tuotteiden valmistusmaassa voimassa olevat valmistusta koskevat turvallisuus-, työympäristö-, ympäristölainsäädäntö- ja lupaehtovaatimukset täyttyvät.

Ympäristömerkittyjen tuotteiden valmistajan tai maahantuojan on vakuutettava, että tuotteita ja pakkauksia koskevia kansallisia palautusjärjestelmän määräyksiä noudatetaan niissä Pohjoismaissa, joissa ympäristömerkittyä tuotetta myydään.

Dokumentaatiovaatimukset:

- a) Hakija selvittää kirjallisesti, mitkä säädökset koskevat tuotteiden valmistusta ja kuinka ne täytetään.
- b) Palautusjärjestelmään liittyvän sopimuksen kopio.

6.2 Ympäristönsuojelu ja laadunvarmistus

Valmistajan, jonka tuotteille on myönnetty ympäristömerkin käyttöoikeus joko suoraan tai jälleenmyyjän/maahantuojan välityksellä, pitää varmistaa kirjallisten menettelyjen ja ohjeiden avulla:

- myöntämisperusteiden vaatimusten täytyminen,
- säilytettävä ympäristömerkin saaneiden tuotteiden laatuaso sellaisena, että tuotteet vastaavat ympäristömerkintäorganisaatiolle toimitettuja tietoja
- että on olemassa organisaatio, joka takaa myöntämisperusteiden vaatimusten ja ympäristölainsäädännön ehtojen täyttymisen,
- että ympäristömerkintäorganisaatiolle on ilmoitettu laatuvaastaava ja yhdyshenkilö.

Dokumentaatiovaatimukset:

Selvitys ympäristömerkinnän vaatimusten täyttymisen seuraamisesta, kuinka seuranta dokumentoidaan ja raportoidaan tuotteiden valmistukseen:

- a) organisaatio, laatuvaastaava, yhdyshenkilö ja muut vastuuhenkilöt vastualueineen,
- b) valvontamenettelyt ja niihin liittyvä kirjanpito, jos myöntämisperusteissa vaaditaan,
- c) sisäiset ohjeet ennakoimattomien ympäristömerkinnän vaatimuksia vastaan tapahtuneiden poikkeaminen käsittelyä ja raportointia varten,
- d) sisäiset ohjeet suunniteltujen muutosten dokumentointia ja raportointia varten,
- e) yhdyshenkilön raportointimenettelyt ympäristömerkintäorganisaatiolle kohtiin c) ja d),
- f) reklamaatioiden/valitusten kirjaus, raportointi ja käsittely,
- g) ympäristömerkittyjen tuotteiden jäljitettävyyden tuotannossa,
- h) ohjeet mahdollisten vuosittaisten raporttien/selvitysten lähettämisestä ympäristömerkintäorganisaatiolle.

Luvanhaltijan on saatava ympäristömerkintäorganisaation kirjallinen hyväksyntä ennen kuin muutokset, jotka vaikuttavat ympäristömerkinnän vaatimusten täyttymiseen tehdään tuotannossa (esim. raaka-aineiden, lisäaineiden, tuotanto- tai puhdistusmenetelmän muutos).

6.3 Markkinointi

Ympäristömerkin käyttöoikeutta hakevan on selvitettävä:

- markkinointiorganisaation vastuunjako koskien ympäristömerkinnän periaatteita ja sääntöjä asiakirjan ”Tuotteiden pohjoismaista ympäristömerkintää koskevat säännöt” –ohjeiden mukaisesti.

Dokumentaatiovaatimukset:

- a) vakuutus (liite 1) siitä, että markkinointivastaavat tuntevat asiakirjassa ”Tuotteiden pohjoismaista ympäristömerkintää koskevat säännöt”.
- b) selvitys siitä, kuinka ympäristömerkittyjen tuotteiden markkinointi on organisoitu, henkilöt ja vastuut

7. Analyysimenetelmät ja valvonta

7.1 Analyysilaboratorion vaatimukset

Näytteet pitää ottaa pätevällä tavalla. Testauslaitoksen/analyysilaboratorion on oltava puolueeton ja pätevä. Mittaustulosten pitää olla saatavilla ympäristömerkintäorganisaation tarkastusta varten koko luvan voimassaolon ajan.

Testauslaitoksen/analyysilaboratorion pitää täyttää standardin EN 45001, ISO 17025 yleiset vaatimukset tai laboratoriollla pitää olla virallinen GLP-hyväksyntä. Hakija vastaa dokumentaatiosta ja analyysikustannuksista.

Valmistajan laboratorio voidaan hyväksyä testaaajaksi ja analysoijaksi, mikäli viranomaiset valvovat näytteenottoa ja analysointia tai valmistajalla on sertifioitu ISO 9001 tai ISO 9002 järjestelmä, johon näytteenotto ja analysointi sisältyvät.

Puolueeton testauslaitos/analyysilaboratorio voi valvoa ympäristömerkittyjä tuotteita ympäristömerkintäorganisaation toimeksiannosta. Testattava tuote voidaan valita pistokokeena kaupasta. Luvanhaltija vastaa valvonnan kustannuksista, jos tuote ei täytä asetettuja ympäristömerkintävaatimuksia.

7.2 Testimenetelmät

Ympäristölle vaarallisille ainesosille asetetut vaatimukset merkitsevät, että hakijan on toimitettava dokumentaatio kaikkien tuotteeseen sisältyvien ainesosien hajoavuudesta, biokertyvyydestä ja ekotoksisuudesta. Lisäaineseoksen vesieliötöksisyys tarvitaan seokselle, ei yksittäisille ainesosille.

Testauksessa käytetään kansainvälisiä testimenetelmiä (OECD Guidelines for Testing of Chemicals, ISBN 92-64-1222144) tai vastaavia menetelmiä. Vastaavia menetelmiä käytettäessä on saatava puolueeton arviointi siitä, että käytetty menetelmä on samanarvoinen. Testimenetelmien kuvaus on esitetty alla.

7.2.1 Biologinen hajoavuus

Nopean biologisen hajoavuuden selvittämiseksi käytetään OECD testimenetelmää 301 B tai F, ISO 14593, ISO 9439, ISO 9408 tai muuta vastaavaa ei-vesiliukoisen aineen määrittämiseen soveltuvaa testimenetelmää.

ThOD:ia käytetään biologisen hajoamisen määrittämiseen menetelmällä, joka perustuu hapen kulutukseen (BOD), vaikka öljyn kemiallinen koostumus ei olisikaan täysin selvillä. Hajoavuuden arviointia COD:n avulla ei hyväksytä.

7.2.2 Vesieliötöksisyys

Vähimmäisvaatimuksena on, että vesieliötöksisyys on määritetty testimenetelmillä OECD 201 ja 202 tai muulla vastaavalla testimenetelmällä.

Kalatoksisuustestiä (OECD 203) ei vaadita koska levä ja Daphnia on havaittu herkemmiksi organismeiksi kuin kala.

OECD:ssä on valmistunut maaliskuussa 1999 virallinen asiakirja "Draft Guidance Document on Aquatic Toxicity Testing of Difficult Substances". Asiakirjassa on esitetty usean komponentin sisältävän seoksen ja heikosti veteen liukenevien komponenttien määritysmenetelmät. Voiteluöljyille suositellaan menetelmää "water accommodated fractions, WAF".

7.2.3 Biokertyvyys

Mikäli aineen liukoisuus n-oktanoliiin on vähintään 1000-kertainen veteen verrattuna ($\log P_{ow} > 3$) katsotaan aineen olevan biokertyvä, ellei toisin osoiteta (OECD:n testiohjeet 107 tai 117). Tällaisen aineen biokertyvyys voidaan testata kalaan OECD:n testiohjeen 305 mukaan. Jos aineen biologinen kertyvyystekijä (BCF) on 100 tai enemmän katsotaan aine biokertyväksi.

OECD:n testimenetelmä 107 ei sovellu pinta-aktiivisten aineiden kertyvyyden määrittämiseen, koska ne sisältävät sekä vesiliukoisen että rasvaliukoisen osan. Pinta-aktiivisten aineiden osalta hakijan on osoitettava, että olemassa olevan tiedon mukaan kyseisillä komponenteilla tai niiden hajoamistuotteilla ei ole pitkäaikaisvaikutusta vesiympäristön organismeille.

7.2.4 Poikkeukset testivaatimukseen

Seuraavien aineiden osalta ei tarvitse esittää testituloksia, jotka koskevat aineen vesieliötöksisyyttä, biohajoavuutta ja biokertyvyyttä:

- Nopeasti hajoavat aineet (< 1 h potentiaalisen kertyvyyden oktanoli/vesi-testissä, <24 h muissa testeissä). Hajoamistuotteet tutkitaan tarvittaessa.
- Suurimolekyylisten aineiden osalta (moolimassa > 700, pienin laskettu halkaisija > 9,5 Å tai pituus > 5,5 nm) voidaan poiketa kertyvyyden tutkimista koskevasta vaatimuksesta.
- Tunnetut ympäristölle vaaralliset aineet, jotka mainitaan viranomaisten virallisissa luetteloissa
- Aineet, joiden tulokset voidaan tieteellisten tutkimustulosten ja perustelujen avulla arvioida luotettavasti ja jotka ovat analogisia tutkittujen aineiden kanssa

Aineita, joista ei ole esitetty riittävää dokumentaatiota, pidetään ympäristölle vaarallisina.

8. Dokumentaatio

Ympäristömerkin käyttöoikeuden hakijan on esitettävä luvuissa 5 ja 6 vaaditut asiakirjat. Hakemuksessa on oltava sisällysluettelo, josta käyvät ilmi kunkin vaatimuksen edellyttämät asiakirjat.

Käyttöoikeuden haltijan on säilytettävä seuraavat asiakirjat koko käyttöoikeuden voimassaolon ajan ja esitettävä ne pyydetessä hakemuksen tarkistuksen tai yritykseen kohdistuvien tarkastuskäyntien yhteydessä:

1. Jäljennös koko hakemuksesta.
2. Hakemuksen valmistelussa käytetyt taustatiedot.
3. Ympäristömerkittyjen tuotteiden valmistuksen yhteydessä tapahtuviin tarkastuksiin liittyvät arkistot.
4. Päästöihin liittyvät arkistot jos tarpeellista.
5. Suunniteltujen ja odottamattomien tuotannonmuutosten kirjanpito.
6. Valituksiin ja reklamaatioihin liittyvät arkistot.

9. Rekisteröinti

Ennen kuin ympäristömerkin käyttöoikeus voidaan rekisteröidä johonkin toiseen Pohjoismaahan, rekisteröinnin hakijan on toimitettava kyseisen maan ympäristömerkintäorganisaatiolle tarkastettavaksi seuraavat tiedot:

- markkinointimateriaali
- käyttöohje maan kielellä
- tuotteiden luokitus terveydelle vaarallisten ominaisuuksien perusteella
- kansalliset säädökset kierrätysjärjestelmään liittymisestä
- kuvaus tavasta, jolla valmistaja on mukana käytetyn tuotteen kierrätysjärjestelmässä vapaaehtoisin perustein tai liittymisestä viralliseen kierrätysjärjestelmään.

10. Ympäristömerkin ulkoasu

Ympäristömerkillä ja sen lupanumerolla (muodossa 000-000) on oltava seuraava ulkoasu:

Ympäristömerkin alatekstinä käytetään jotakin seuraavista alateksteistä: ketjuöljy, vaihteistoöljy, hydraulioöljy, kaksitahtiöljy, voitelurasva tai metallintyöstöneste.

Ympäristömerkki on oltava tuotteen pakkauksessa.

11. Myöntämisperusteiden voimassaoloaika

Pohjoismainen ympäristömerkintälautakunta on 6. lokakuuta 2000 vahvistanut tässä asiakirjassa esitetyt myöntämisperusteet ja ne ovat voimassa 4. kesäkuuta 2004 saakka.

Pohjoismainen ympäristömerkintälautakunta hyväksyi 11. kesäkuuta 2002 seuraavan, kappaletta 5.1 koskevan muutoksen: Tuote ei saa luokitua ympäristölle vaaralliseksi varoitusmerkillä "N" EU:n direktiivin 99/45/EEC mukaisesti. Samalla myöntämisperusteiden voimassaoloaika jatkettiin kahdella vuodella, 4. kesäkuuta 2006 asti. Uudeksi myöntämisperusteiden versionumeroksi vahvistettiin 4.1.

Pohjoismainen ympäristömerkintälautakunta päätti kokouksessaan 10. kesäkuuta 2005 pidentää kriteerin voimassaoloaika kahdella vuodella. Kriteeriversio 4.2 on voimassa 4. kesäkuuta 2008 saakka.

Pohjoismainen ympäristömerkintälautakunta hyväksyi 28. syyskuuta 2006 muutoksen kappaleessa 5.1 Poikkeus: Aerosolituotteet ja niiden täyttöpakkaukset, jotka luokitellaan "syttyviksi" R10 lausekkeella, ilman symbolia (liekki) ja kappaleessa 5.4.4 Aerosolituotteet eivät saa sisältää halogeenoituja hiilivetyjä.

14. kesäkuuta 2007 kriteeriä pidennettiin kolmella vuodella, 30. kesäkuuta 2011 saakka. Uusi versio on 4.4.

10. marraskuuta 2010 kriteeriä pidennettiin vuodella 30.6.2012 saakka. Uusi versio on 4.5.

11. toukokuuta 2011 kriteeriä pidennettiin kuudella kuukaudella 30.6.2011 saakka. Uusi versio on 4.6.

Pohjoismainen ympäristömerkintälautakunta julkaisee uusitut kriteerit vähintään 12 kuukautta ennen edellisten myöntämisperusteiden voimassaoloajan päättymistä.

12. Tulevat myöntämisperusteet

Tulevissa myöntämisperusteissa tullaan arvioimaan onko voiteluöljyjen raaka-aineiden tuotannolle mahdollista asettaa vaatimuksia sekä arvio siitä, voidaanko uudistuvista lähteistä peräisin olevien raaka-aineiden määrää lisätä.

LIITE 1

VAKUUTUS

Ympäristömerkittyjen tuotteiden markkinointi

Olemme tutustuneet pohjoismaisen ympäristömerkin käyttöä koskeviin sääntöihin, jotka on esitetty "Tuotteiden pohjoismaista ympäristömerkintää koskevat säännöt"-asiakirjassa.

Vakuutamme, että mainittuja sääntöjä noudatetaan markkinoinnissa.

Vakuutamme, että olemme tutustuneet voiteluöljyjä koskeviin ympäristömerkin myöntämisperusteisiin.

Vakuutamme, että ympäristömerkillä varustettuja tuotteita markkinoiville yrityksemme työntekijöille tiedotetaan voiteluöljyjen myöntämisperusteista ja tuotteiden pohjoismaista ympäristömerkintää koskevista säännöistä.

Paikka ja aika

Yritys

Yhdyshenkilö

Puhelin

Markkinoinnin vastuuhenkilö

Puhelin

Henkilömuutoksen yhteydessä pitää ympäristömerkinnälle toimittaa uusi vakuutus.